

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPPLEMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Academia de Administrare Publică, în calitate de partener proiect, alături de Fundația „Alături de Voi” (ADV), România, aplicant și Fundația „Ecoul Cernobilului” din Republica Moldova, au lansat, în data de 3.11.2020, proiectul „Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social”, nr. 2SOFT/1.1/107, finanțat de către Uniunea Europeană prin Programul Operațional Comun România - Moldova 2014-2020. Evenimentul a fost găzduit de Academia de Administrare Publică.

Proiectul are misiunea de a promova impactul economiei sociale/antreprenoriatului social cu privire la dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții oamenilor din regiunea transfrontalieră. În această ordine de idei, Oleg Balan, rector al Academiei de Administrare Publică, declara în cadrul conferinței de presă: „Economia socială soluționează probleme ce nu sunt atractive pentru sectorul businessului tradițional,

Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social

iar administrația publică nu are suficiente resurse pentru soluționarea problemelor respective în raport cu standardele cerute sau la nivelul așteptărilor cetățenilor.”

Angela Achiței, Președinte Fundația „Alături de Voi” România, în prezentarea realizată a menționat că: „Prin implementarea acestui proiect vom contribui la dezvoltarea programelor de formare profesională în domeniul antreprenoriatului social, replicând experiența Academiei ADV, urmând ca peste 470 de actori relevanți activi în domeniu din regiunea transfrontalieră România-Moldova să beneficieze direct de această inițiativă.”

La lansarea proiectului au participat reprezentanți din partea societății civile, administrației publice centrale și locale, instituții de învățământ superior, parteneri de dezvoltare.

Cu un discurs de încurajare a fost prezentă online Ambasadoarea Italiei în Republica Moldova, Valeria Biagiotti. Excelența Sa, menționa: „Cu Emergența Covid-19, Sectorul Terțiar (economia socială) a reprezentat fața solidarității italiene.”

Natalia Hasan, președinte la Fundația „Ecoul Cernobilului”, a menționat importanța care o acordă proiectul dezvoltării de competențe antreprenoria-

le în rândul persoanelor cu dizabilități și din alte grupuri vulnerabile, precum și rolul pe care ar putea să-l aibă întreprinderile sociale în incluziunea socio-profesională a acestor persoane.

Proiectul „Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social” este finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Comun România - Moldova 2014-2020. Durata proiectului este de 18 luni, prevăzută pentru perioada 1 octombrie 2020 – 31 martie 2022. Bugetul proiectului are o valoare de 439,922.00 Euro, din care finanțarea UE este de 395,929.8 Euro. Contribuția Fundației „Alături de Voi” România este de 29,586.7 Euro, a Academiei de Administrare Publică este de 12,008.5 Euro și a Fundației „Ecoul Cernobilului” este de 2,397 Euro.

Abonarea 2021

Stimați cititori,

Este în toi campania de abonare la presa scrisă pentru anul 2021.

Sperăm să rămâneți fideli publicațiilor noastre – ziarul „Funcționarul Public” și revista „Administrarea Publică” și pe parcursul anului viitor. Adresăm îndemnul pentru abonare, în special, autorităților publice și funcționarilor publici, cărora le sunt destinate aceste publicații ale Academiei de Administrare Publică, unicele ediții periodice în domeniu din republica noastră.

Vă reamintim că:

Ziarul „Funcționarul Public”
apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei;

6 luni - 78 lei;

1 an - 156 lei.

Indice poștal - 67919.

Abonarea poate fi perfectată la oficiile poștale ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”

Revista „Administrarea Publică”
apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei;

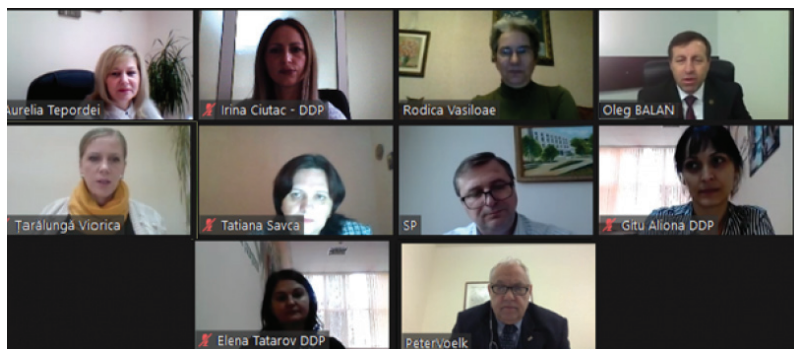
6 luni - 84 lei;

1 an - 168 lei.

Indice poștal - 76957.

Misiunea de audit extern la Academie

Pe parcursul zilei de 04 noiembrie 2020, la Academia de Administrare Publică au efectuat o misiune de audit extern de supraveghere auditorii internaționali Peter VÖLK, Auditor TÜV Thüringen, Germania și Rodica VASILOAE, Auditor șef TÜV Karpat, România.

Scopul acestei misiuni a fost evaluarea realizărilor instituției în perioada ultimului an – procedura realizată anual, urmare a obținerii Certificatului internațional al calității ISO 29990:2010 în domeniul dezvoltării profesionale pentru serviciul public, acordat de TÜV Thüringen. De menționat, că în contextul epidemiologic actual, misiunea de audit s-a realizat în mediul online prin utilizarea instrumentelor de comunicare virtuală.

Misiunea de audit a fost inaugurată de sesiunea de deschidere cu participarea reprezentanților Academiei de Administrare Publică: rectorului Oleg Balan, doctor habilitat, profesor universitar, prorectorului Sergiu Palihovici, doctor, conferențiar universitar, directorului Departamentului dezvoltare profesională, Aurelia Țepordei, șefa Secției managementul calității, Tatiana Savca, alți colaboratori.

Cu cuvânt de salut membrilor echipei de audit s-a adresat rectorul Academiei care a comunicat despre extinderea structurii Academiei în contextul absorbției recente a altei instituții de învățământ, numiri noi în managementul top al instituției, creării subdiviziunii responsabile de activitățile de market-

ing și promovarea imaginii, proiecte de parteneriat transfrontalier lansate, recent, pe componenta antreprenoriatului social etc.

Pe parcursul zilei, experții internaționali au luat cunoștință de activitatea Academiei și, în special, a

Departamentului dezvoltare profesională, axându-se pe:

- familiarizarea cu proceduri noi aprobate cu referire la procesul de prestare a serviciilor de instruire la distanță;

- modalitatea de desfășurare a evenimentelor de dezvoltare profesională în format mixt în contextul epidemiologic al Covid-19;

- evaluarea impactului serviciilor de instruire asupra activității funcționarilor publici etc.

Totodată, experții au accesat cursurile desfășurate în format online și au monitorizat modalitatea de desfășurare a acestora, participând, virtual, și la finalizarea cursului „Managementul serviciilor publice”.

În cadrul ședinței de totalizare, Peter VÖLK și Rodica

VASILOAE au remarcat rezultatele pozitive în activitatea instituției și nivelul înalt de organizare a procesului de dezvoltare profesională a funcționarilor publici în contextul epidemiologic actual. Totodată, experții au menționat că implementarea formatului blended learning de realizare a cursurilor constituie un pas important pentru funcționarii publici, pentru crearea parteneriatelor internaționale, accesarea programelor europene etc.

Recomandarea experților TÜV Thüringen s-a referit la sporirea interactivității în cadrul cursurilor online prin extinderea kit-ului de metode utilizate, valorificarea formatului blended learning pentru a continua ritmul de creștere a performanțelor.

Rectorul Academiei, Oleg Balan, doctor habilitat, profesor universitar, a adus mulțumiri experților pentru activitatea desfășurată pe parcursul misiunii de audit, accentuând faptul că, prin menținerea unui standard înalt al sistemului de management al calității, Academia acordă o atenție prioritară investiției în personal.

Aurelia ȚEPORDEI,
director Departament
dezvoltare profesională

Donație de cărți pentru Biblioteca din mediul rural

În contextul educațional actual, populația Republicii Moldova se confruntă cu un dezinteres în creștere alarmantă față de lectură, invazia tehnologiei și a internetului fiind principalele cauze, pe de o parte, iar, pe de altă parte, lipsa unor baze educaționale opționale de tip BIBLIOTECĂ. Aceste baze lipsesc cu desăvârșire în anumite zone rurale, dar ai căror locuitori își manifestă încă dorința pentru lectură.

În sprijinul dezvoltării unor astfel de baze educaționale Academia de Administrare Publică și-a propus dezvoltarea campaniei de donare a colecțiilor de carte pentru bibliotecile

mediului rural. Un prim pas în realizarea acestui obiectiv a fost făcut pentru Biblioteca publică din satul Cornești, raionul Ungheni. La înmânarea donației de carte a participat primarul Valeriu Moraru, absolvent al Academiei de Administrare Publică, și directoarea Bibliotecii publice din localitate, dna. Svetlana Scurtu. Cu mijloacele modeste de care dispune biblioteca publică, totuși, datorită abnegației directoarei și al sprijinului autorităților publice locale, s-a reușit crearea unui

spațiu de lectură, recreiere și desfășurare a unor activități culturale pentru localnici, dar, în mod special, pentru copii.

„Donația de carte este binevenită, deoarece este unică în ultimii zece ani. Ne bu-

curăm de orice carte, atunci când ajunge pe rafturile noastre și mai apoi în mâinile cititorilor”, a menționat șefa Bibliotecii publice din satul Cornești.

Încurajarea lecturii în mediul rural și completarea fondului de carte în bibliotecile, în care numărul cărților nu corespunde numărului de locuitori, va fi în continuare obiectivul de dezvoltare a responsabilității sociale a Academiei de Administrare Publică.

Dinu MANOLE,
șef Direcție relații
internaționale
și dezvoltare

Prezentăm Subdiviziunile Academiei

Catedra științe administrative într-un moment de noi provocări

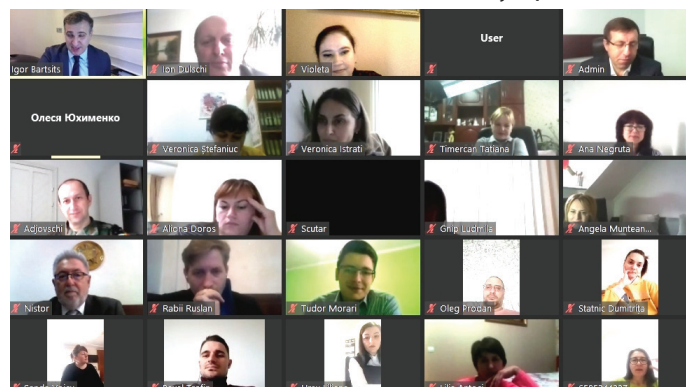

Adaptarea sistemului educațional la contextul rigorilor timpului este un subiect amplu discutat în permanență. Or, în acest moment de noi provocări cauzate de pandemia de coronavirus, instituțiile de învățământ superior se reorientează către noi practici de comunicare și cooperare, prin care se asigură continuitatea procesului de studiu și a activităților de cercetare, dezvoltare profesională, funcționare organizațională.

Cele mai importante realizări ale Catedrei științe administrative în cei 27 de ani de activitate. Activitatea catedrei Științe administrative începe în anul 1993, odată cu fondarea Academiei de Administrare Publică. Catedra a reușit să instituționalizeze în sistemul de învățământ superior din Republica Moldova o nouă specialitate – *Administrația Publică*, inexistentă anterior, pentru început la studii postuniversitare, ulterior – universitare de licență, masterat și doctorat, adaptându-se, cu începere din anul 2005, la rigorile procesului de la Bologna și la necesitățile sistemului administrativ din Republica Moldova.

Pe parcursul anilor, au fost introduse discipline inovative în planurile de învățământ ale programelor de master – „Teoria și

practica administrației publice” și „*Administrarea publică*”, fiind utilizate atât metode pedagogice de instruire, cât și andragogice, adaptate la specificul contingenței încadrate la studii. Colectivul științifico-didactic a adus o contribuție esențială la pregătirea cadrelor profesionale pentru autoritățile administrației publice, generații de absolvenți ai programelor de master fiind angajați în serviciul public.

Catedra a fost inițiatorul și continuă să fie nucleul principal al Școlii naționale de cercetare în domeniul Științei Administrației din Republica Moldova. Lansarea studiilor la doctorat la specialitățile – „*Teoria și metodologia administrației publice*” și „*Organizarea și dirijarea în instituțiile administrației publice; servicii publice*” – a oferit posibilitatea de îndrumare și susținere a tezelor de doctorat în domeniul științelor administrative.

Organizarea conferințelor anuale ale tinerilor cercetători trezește interesul și motivează antrenarea în procesul de cercetare a reprezentanților din instituțiile de învățământ superior și de cercetare din Republica Moldova și din

străinătate.

Participanții la cursurile de dezvoltare profesională a personalului din administrația publică apreciază înalt competența și activitatea membrilor catedrei în calitate de formatori. Oferirea serviciilor de consultanță și expertiză, organizarea evenimentelor comune în teritoriu, transformă catedra într-un veritabil centru metodologic național pentru administrația publică.

Activitatea de predare online pe timp de pandemie COVID-19. Măsurile instituite prin starea de urgență au determinat membrii catedrei să treacă de la organizarea clasică a activităților de predare-învățare la cea mixtă și online, în conformitate cu cerințele instituționale, stipulate în „Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină”, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației, Cultu-

rii și Cercetării nr. 351 din 19.03.2020 și alte acte normative în vigoare.

Pentru a afla opinia profesorilor și a studenților cu privire la experiența de predare-învățare online, în perioada 26 - 30 octombrie 2020, a fost efectuat un sondaj online. În procesul de colectare a informațiilor au fost primite 47 de chestionare completate de către 11 conferențieri universitari de la catedra Științe administrative și 36 de masteranzi de la programul de master Administrare publică, învățământ cu frecvență și frecvență redusă.

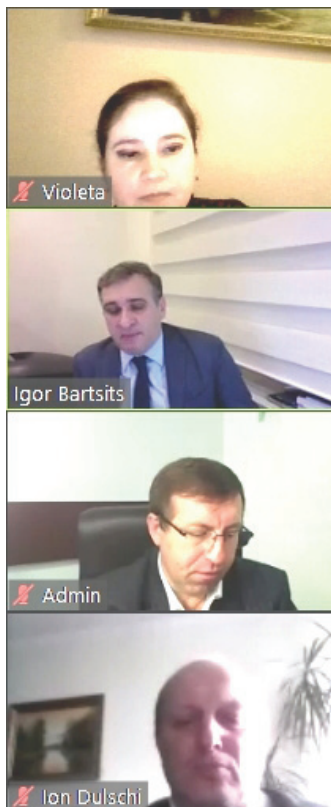
Dintre aspectele pozitive ale formatului actual de predare-învățare sunt menționate posibilitățile de ordin tehnic de realizare a programului de studiu. Utilizarea aplicației Zoom acordă posibilitatea de a organiza videoconferințe, iar plasarea materialelor didactico-instructive pe Platforma LearnIn a Academiei oferă accesul la notele de curs, prezentările, testele de evaluare și alte informații utile în procesul de studii. De asemenea, masteranzii utilizează rețele sociale – Facebook, Messenger, Viber, Skype și altele, unde creează grupuri și fac schimb de informații.

Reieșind din necesitatea procesului de instruire și cercetare, Biblioteca Științifică a Academiei oferă masteranzilor și profesorilor o gamă de resurse digitale în acces deschis și on-line: Biblioteca electronică online, Instrumentul Bibliometric Național (IDS), Baze de date naționale și internaționale (EBSCO, Cambridge, SAGE ResearchMethods, Elgaronline, Wiley Online Library, DOAJ, EU Bookshop, Oxford, etc.), Repozitoriile Instituționale ale instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, care pot fi accesate de pe site-ul Bibliotecii.

(Continuare în pag. 4)

(Sfârșit. Început în pag. 3)

Dintre avantajele procesului de instruire online, masteranzii menționează posibilitatea de economisire a timpului, comunicarea mai accesibilă cu profesorii, riscul redus de infectare cu coronavirus, respectarea ritmului propriu de învățare, stres mai redus în pregătirea și participarea la discuțiile în grup.

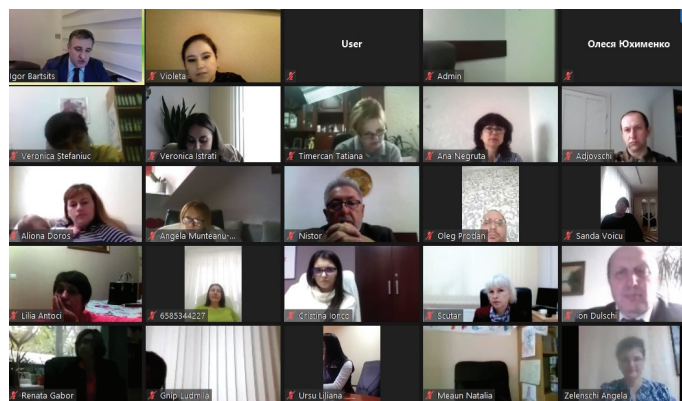
Cu privire la ceea ce nu funcționează bine în predarea online, așa cum este la momentul actual, profesorii menționează arsenalul redus de metode interactive de predare și capacitatea limitată de asigurare asupra faptului că studenții urmăresc cu adevărat lecția – deoarece, deși stau în fața camerelor de luat vederi, s-ar putea să se ocupe de alte activități, precum ar fi vizionarea filmelor, jocurile de calculator, comunicarea pe rețelele de socializare etc. În plus, masteranzii adesea nu respectă condițiile tehnice de includere a microfonului și a camerei de luat vederi. La rândul său, mas-

teranzii comunică despre dificultăți de ordin tehnic, precum ar fi problemele de conexiune, dar și despre probleme de sănătate, provocate de activitatea fizică redusă și necesitatea de a sta prea mult în fața monitorului.

În ceea ce privește înlocuirea predării de tip față în față cu predarea online, majoritatea celor chestionați au răspuns că predarea clasică va rămâne oricum substratul de bază al procesului de instruire. Dar, în condițiile când nu există certitudine cu privire la finalizarea pandemiei, este oportun să găsim modalitățile optime pentru realizarea unui proces educațional de calitate.

Perspectivă de dezvoltare ale Catedrei științe administrative.

Pandemia a impus transformarea sistemului de învățământ la distanță care va deveni mai larg și mai eficient. Reieșind din prevederile Regulamentului studiilor superioare de master, studiile la distanță constituie o formă autonomă, distinctă de instruire, având componentele sale organizatorice, metodice, tehnice etc. În prezent, studiile la distanță au absorbit celelalte forme de studii (cu frecvență și frecvență redusă) doar ca modalitate de predare, dar nu și multiplele sale componente. Fiind într-o situație excepțională, împrumutăm temporar de la forma de studii la distanță posibilitățile de predare online. Pe viitor însă ar putea fi

examinată posibilitatea de înmatriculare la studii de master la distanță, implementând riguros toate prevederile regulamentare ale acestei forme distincte de studii.

Utilizarea pe larg a tehnologiilor informaționale în activitatea catedrei va spori vizibilitatea acesteia în mediul virtual, gradul de utilizare a Platformei LearnIn a Academiei și a rețelelor sociale. Utilizarea videoconferințelor în procesul de studiu oferă posibilități de a invita profesori cu renume din țară și din străinătate în organizarea lecțiilor publice. Organizarea conferințelor științifice în regim online oferă avantajul participării mai multor cercetători din străinătate, diminuează cheltuielile de înregistrare video și diseminare a informației. Publicarea materialelor conferințelor în format electronic crește vizibilitatea și accesibilitatea articolelor științifice.

Dintre obiectivele prioritare de dezvoltare menționăm inițierea unor noi programe de master,

adaptarea mai intensă a programelor de studii la practica administrației publice, pentru a satisface cerințele pieței muncii cu cadre bine pregătite. Stabilirea unor parteneriate cu instituțiile de profil din străinătate în scopul preluării practicilor avansate, dar și diseminării experienței Catedrei în formarea cadrelor pentru sistemul administrației publice și cercetării științifice, organizarea programelor comune de studii și cercetare, sporirea mobilității academice a studenților și cadrelor didactice. Se întrevide necesitatea elaborării și realizării unor proiecte de cercetare științifică în corespundere cu necesitățile proceselor ce se desfășoară la etapa actuală în administrația publică din Republica Moldova pentru a fortifica suportul științific în domeniul serviciului public.

Angela ZELENSCHI,
doctor, conferențiar
universitar, șef Catedră
științe administrative
AAP

S-a încheiat cel de-al 5-lea curs „Management și leadership”

Recent, s-a finalizat cel de-al cincilea curs de dezvoltare managerială „Management și leadership”, desfășurat în anul curent. Cursul a fost organizat la solicitarea Inspectoratului General al Poliției de Frontieră pentru 30 de funcționari de conducere din cadrul acestei autorități.

Structura cursului a fost condiționată de complexitatea sarcinilor ce stau în fața unui manager modern, incluzând 6 module de formare, prestate pe parcursul a 130 de ore academice în format mixt, care s-au centrat pe:

- aplicarea eficientă a instrumentelor de management pentru planificarea, realizarea, monitorizarea și evaluarea activităților;
- dezvoltarea competențelor generale și specifice în domeniul leadership-ului personal, organizațional și de echipă;
- consolidarea abilităților de comunicare și relaționare cu staff-ul entității;
- identificarea strategiilor eficiente de negociere și ges-

tionare a conflictelor în activitatea managerială;

- crearea și menținerea a unui mediu favorabil de etică și integritate în cadrul entității;

- implementarea tehnologiilor informaționale și e-instrumentelor în activitatea managerială etc.

Sesiunile de instruire au fost realizate de formatorii Academiei cu vastă experiență în domeniu, care, chiar și în condițiile limitării procesului educațional în spațiul virtual, au asigurat interactivitatea și mediul de învățare colaborativ, utilizând opțiunile și instrumentele oferite de diferite platforme de comunicare:

- lansarea brainstorming-urilor și discuțiilor pe subiecte abordate în cadrul sesiunilor on-line;

- exerciții online dinamice care au generat implicare, interes și dorința de învățare;

- activități practice și studii de caz realizate de participanți în grupuri virtuale cu prezentarea rezultatelor și debifarea acestora;

- utilizarea instrumentelor secundare de comunicare pentru a încuraja implicarea, permițând mai multor participanți să interacționeze cu activitatea live etc.

La finele cursului a avut

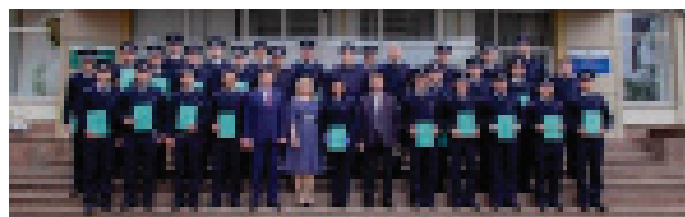
loc evenimentul de totalizare - masa rotundă cu genericul „Management și leadership performant – atribut de bază pentru eficientizarea activității entității publice și creșterea calității serviciilor prestate”, moderată de conducătorii instituțiilor-organizatoare - rectorul Academiei, dl Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar și șeful Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, dl Corneliu GROZA.

onare a resurselor entităților publice;

- formarea colaborativă care a asigurat un dialog constructiv formator-participant, participant-participant, schimb de experiență și bune practici;

- accesibilitatea materialelor și suportului de curs pe Platforma Academiei Learnln.

Totodată, participanții au manifestat speranța că, odată cu depășirea situației epidemiologice, să reve-

Participanții cursului de dezvoltare managerială, în chestionarele de evaluare a satisfacției beneficiarilor, au apreciat:

- expertiza și profesionalismul formatorilor care au prestat sesiunile de instruire și măiestria lor de a le realiza în mod interactiv și dinamic în format on-line;

- structura modulară și conținutul multidimensional al cursului ce a contribuit la dezvoltarea aptitudinilor necesare derulării eficiente a proceselor de coordonare, organizare, evaluare și monitorizare a activităților și gesti-

nim la formatul tradițional de instruire – face-to-face, care asigură un grad înalt de interactivitate și relaționare a formatorilor și participanților.

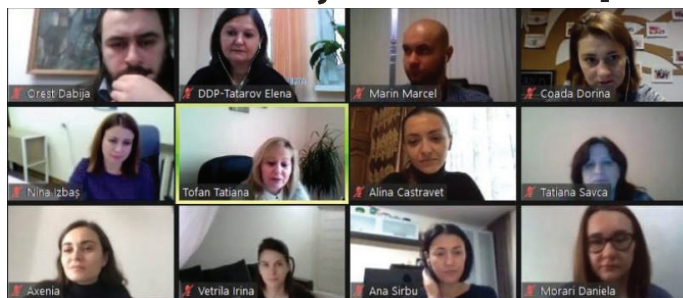
La finalizarea cursului, cei 30 de participanți au susținut proba de evaluare finală și au primit calificative de absolvire, care au confirmat competențele dezvoltate de către aceștia.

Irina CIUTAC,
vice-director
Departament
dezvoltare profesională

Realizarea politicilor publice necesită abilități, cunoștințe și măiestrie din partea specialiștilor din administrația publică. Astăzi modernizarea administrației publice din Republica Moldova devine un imperativ al timpului, ea necesită încadrarea analizei problemelor de politici în modele care să corespundă adecvat complexității lor.

Academia de Administrație Publică, în temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 18 din 15.01.2020, cu privire la comanda de stat privind dezvoltarea profesională a funcționarilor publici

Elaborarea și evaluarea politicilor publice

în anul 2020, a organizat, în perioada 02 – 06 noiembrie 2020, cursul de dezvoltare profesională cu tematica „Elaborarea și evaluarea politicilor publice” pentru personal cu funcții de conducere/

execuție din subdiviziunile de politici din cadrul autorităților administrației publice centrale.

Lecțiile s-au desfășurat în format mixt: la distanță, precum și în sala de instruire.

Scopul cursului a fost consolidarea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților și modelarea atitudinilor/comportamentelor necesare funcționarilor publici și personalului angajat în instituțiile publice pentru elaborarea politicilor publice eficiente și evaluarea calitativă a rezultatelor politicilor publice în vederea realizării obiectivelor și priorităților Guvernului.

Elena TATAROV,
specialist principal,
Departament
dezvoltare profesională

Programul Național „Drumuri Bune pentru Moldova 2020” - proiect de unicat pentru Republica Moldova

Programul „Drumuri Bune” a fost inițiat încă în 2018, iar pe parcursul anilor 2018 și 2019 au fost executate lucrări cu o valoare totală de 2,623 mld lei, alocați din bugetul de stat. Urmare, au fost construite și reparate circa 1628 km de drumuri (1208,8 km de drum în 2018 și 419,4 km de drum în 2019). Actualmente, este în deplină desfășurare Programul Național „Drumuri Bune pentru Moldova 2020”.

Cum decurge implementarea acestuia, am realizat un interviu cu **Veaceslav POTOP**, director general interimar al **IS „Administrația de Stat a Drumurilor”, Ministerul Economiei și Infrastructurii**.

CORESPONDENTUL: Ce reprezintă Progra- mul Național „Drumuri Bune”?

Veaceslav POTOP: Unul dintre atributele prioritare pentru dezvoltarea sustenabilă a economiei oricărei țări este o infrastructură modernă. Aceasta face parte dintr-un circuit economic care asigură, totodată, și locuri de muncă, dar și oportunități pentru dezvoltarea afacerilor.

O infrastructură bună asigură venirea în țară a noi investitori, scade durata de transportare a mărfurilor atât pe teritoriul țării cât și pentru tranzitare și, nu în ultimul rând, asigură accesul tuturor locuitorilor la școli, grădinițe, instituții medicale și centre de mănăstire socială. Republica Moldova, poate mai mult decât alte țări, are nevoie de investiții în infrastructură și putem urmări, în acest sens, o evoluție pozitivă cu fiecare an.

Programul Național „Drumuri Bune pentru Moldova 2020” este un proiect unic pentru Republica Moldova, scopul căruia este dezvoltarea infrastructurii din localități, repararea căilor de acces spre edificiile sociale și,

implicit, îmbunătățirea condițiilor de trai ale tuturor cetățenilor.

Totodată, programul asigură locuri de muncă pentru cetățeni, astfel încât aceștia să rămână acasă, alături de familii. Mai mult de 2000 de angajați muncesc zilnic pentru a asigura Republica Moldova cu Drumuri Bune, dintre care 1000 sunt muncitori pe șantiere.

Procesul de selectare a tronsoanelor este unul simplu și transparent. Din propunerile parvenite de la cetățeni, potrivit necesităților acestora, Consiliile locale selectează și aprobă sectoarele de drum care, ulterior, sunt înaintate și incluse în program, fiind aprobate de Guvern. Astfel, ne dorim să acoperim, an de an, o suprafață cât mai mare cu Drumuri Bune. Muncim pentru oameni,

pentru confortul acestora, condiții bune de deplasare pentru fiecare locuitor din țară și pentru o siguranță rutieră bine pusă la punct.

Cor.: Ce realizări au fost înregistrate până acum în cadrul Programului, care a fost impactul asupra localităților, ce au însemnat ele pentru populație?

V. P.: Trecem printr-o perioadă dificilă pentru întreaga lume, dar anume astfel de perioade ne testează profesionalismul și capacitatea de a acționa în situații critice și de a ne administra eficient resursele. Totuși, chiar și în aceste condiții, astăzi prezentăm un progres vizibil în reabilitarea și întreținerea întregii infrastructuri rutiere a Republicii Moldova.

Din volumul total al investițiilor de 1,125 miliarde de lei din cadrul programului „Drumuri Bune pentru Moldova 2020”, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 314 din 20 mai 2020, astăzi avem executate peste 63%, constituind 718,8 mln lei. De la începutul anului curent și până în prezent au fost finalizate circa 570 km de drum.

Toate aceste măsuri, inclusiv asigurarea continuității investițiilor în infrastructură, au contribuit la îmbunătățirea esențială a infrastructurii rutiere din localitățile Moldovei.

COR.: Cum conlucrează cu autoritățile publice locale pentru o realizare mai eficientă a Programului?

V. P.: Ne bucurăm de o conlucrare strânsă cu autoritățile publice locale (APL), în calitate de reprezentanți ai cetățenilor în fiecare localitate. Suntem receptivi la necesitățile acestora, inspectăm constant și monitorizăm împreună cu autoritățile locale executarea calitativă și fără întârzieri a lucrărilor.

Lucrările de reparație și întreținere periodică din cadrul Programului se derulează concomitent în 33 de raioane și 2 municipii - Chișinău și Bălți. În fiecare an, APL selectează sectoarele care necesită reparație, cu transmiterea șantierelor pentru construcție (permisiune de construcție).

Se conlucrează și în faza de execuție a lucrărilor, soluționăm dificultățile apărute ulterior privind problemele de modificare a construcției drumului sau a adresei de executare a lucrărilor între APL, antreprenor și beneficiar (ASD). Totodată, APL participă în activitatea comisiilor de recepție a lucrărilor - la finalizarea acestora. La etapa finală, ASD transmite cu titlu gratuit costul lucrărilor către APL.

Este de fapt un circuit și o conlucrare strânsă între toate autoritățile competente, astfel încât rezultatele să nu dezamăgească cetățenii. Este adevărat, ne dorim mai mult, muncim să putem realiza și acoperi cât mai mult și planificăm riguros resursele și eforturile pentru a reuși, în câțiva ani, să acoperim cea mai mare parte din infrastructura țării.

COR.: După finalizarea Programului, ce se va întreprinde în perspectivă pentru modernizarea continuă a infrastructurii drumurilor din țara noastră?

(Continuare în pag. 7)

(Sfârșit. Început în pag. 6)

V. P.: Rezultatele întregului Program „Drumuri Bune pentru Moldova 2020” le vom putea analiza către sfârșitul anului curent. La momentul actual, au fost finalizați peste 251 km de drum cu îmbrăcăminte din beton asfaltic, iar 318,7 km de drum au fost reparați cu îmbrăcăminte rutieră din pietriș. Până la finele anului curent vom reuși să valorificăm integral mijloacele financiare alocate în sumă de 1,125 mld lei, cu construcția și reparația a 906,8 km de drumuri prin localitățile de pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

De asemenea, în plină desfășurare este un vast program de reabilitare și modernizare a drumurilor

naționale – parte a implementării prevederilor Strategiei de Transport și Logistică pe perioada anilor 2013 - 2022 în Republica Moldova.

În Strategie este marcată drept obiectiv rețeaua prioritară a drumurilor naționale cu o lungime de peste 1700 km. Programul se realizează cu suportul partenerilor de dezvoltare

(Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții, Comisia Europeană, Guvernul SUA ș.a.) desfășurându-se concomitent în toate regiunile țării.

În prezent, se execută lucrări de reabilitare a 443 km de drumuri republicane și 110 km de drumuri regionale.

Totodată, sunt în proces de lucru alte proiecte, precum construcția unor tronsoane, drumuri de ocolire, reabilitarea mai multor drumuri cu suportul Băncii Mondiale.

Ministerul Economiei și Infrastructurii este permanent în proces de negocieri cu partenerii de dezvoltare pentru deschiderea unor noi tranșe de creditare

în scopul modernizării continue a infrastructurii drumurilor pe întreg teritoriul țării.

Mai mult decât, pe sectoarele de drum din cadrul Programului „Drumuri Bune pentru Moldova 2020” ASD execută constant lucrări complexe de îmbunătățire, reabilitare sau construcție pe drumurile naționale prin aplicarea covoarelor asfaltice, tratamentelor bituminoase etc. De asemenea, se află în proiectare sectoare de drum care urmează a fi reabilitate în viitorul apropiat.

Suntem receptivi la necesitățile cetățenilor pentru îmbunătățirea calității drumurilor sau construirea unor căi de comunicație noi, importante pentru întreaga infrastructură a țării. Urmărim un scop comun – asigurarea Republicii Moldova cu o infrastructură modernă și sigură a drumurilor pentru ai reda o imagine europeană și a contribui la dezvoltarea durabilă socio-economică a țării noastre.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Managementul resurselor umane în serviciul public

Cancelaria de Stat a organizat, recent, în regim online, atelierul de lucru „Managementul și dezvoltarea resurselor umane în serviciul public din Republica Moldova”, destinat funcționarilor publici responsabili de gestionarea resurselor umane din cadrul autorităților administrației publice centrale.

Scopul organizării atelierului a fost prezentarea Raportului anual privind funcția publică pentru anul 2019 și a rezultatelor „Sondajului de măsurare a motivației în cadrul serviciului public”.

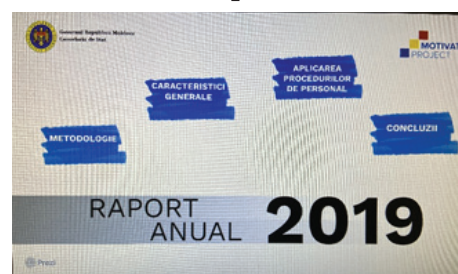
Raportul analizează situația privind implementarea prevederilor Legii nr. 158/2008 și a Hotărârii Gu-

vernului nr. 201/2009 cu privire la punerea în aplicare a prevederilor acestuia în autoritățile publice, în vederea formării unei imagini realiste referitor la managementul funcției publice și al funcționarilor publici în anul 2019 și urmează să fie un instrument util Guvernului Republicii Moldova în implementarea standardelor de reformă asumate.

Exercițiul privind măsurarea motivației în cadrul serviciului public a fost desfășurat în premieră în Republica Moldova, în perioada mai-iulie 2020, și oferă informația referitoare la nivelul de implicare și motivare a funcționarilor publici, precum și identificarea cauzelor lipsei de

motivare, factor ce afectează performanța profesională. Rezultatele sondajului vor servi temei pentru propunerea unui sistem de motivare a funcționarilor publici, iar asemenea exercițiu se va efectua o dată la doi ani.

În cadrul atelierului, Galina Vranceanu, șefa Direcției managementul funcției publice și resurse umane, a informat despre demararea procesului de modernizare a platformei guvernamentale www.cariere.gov.md și a lansat un apel de colectare a propunerilor privind

îmbunătățirea portalului guvernamental menționat.

Atelierul a fost organizat cu asistența proiectului Uniunii Europene „Suport în dezvoltarea capacităților profesionale și motivarea angajaților în cadrul administrației publice în Republica Moldova”.

**Sursa: Serviciul de presă
al Cancelariei de Stat**

„Asociația Generală a Învățătorilor din România, filiala Republica Moldova” - 10 ani de activitate în promovarea valorilor educaționale

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a decernat Diploma de onoare Asociației Obștești „Asociația Generală a Învățătorilor din România, filiala Republica Moldova” (AGIRoMd) în semn de recunoștință și apreciere pentru promovarea inovațiilor în educație și contribuții esențiale la dezvoltarea sistemului educațional din Republica Moldova, cu ocazia aniversării a 10 ani de la înființare.

AGIRoMd a fost creată acum 10 ani, devenind o platformă pentru cadrele didactice din Republica Moldova de a promova prestigiului instituțiilor de învățământ și al profesorilor.

În prezent, Asociația reunește circa 1000 de cadre didactice: învățători, profesori, manageri, educatori, masteranzi, doctoranzi, profesori universitari din Republica Moldova, care se implică activ în formările din teritoriu și alte peste 4000 de cadre didactice care beneficia-

ză de conferințele, master-class-urile, atelierele didactice pe platformele asociației.

Asociația are o experiență bogată în organizarea parteneriatelor dintre organizațiile cadrelor didactice din țara noastră și comunitățile românești de pretutindeni, precum ar fi: Conferința Națională „Tradiții asociative ale Învățătorilor”; primul Congres al învățătorilor; Academia Învățătorului Modern; Aca-

demia de Vară a cadrelor didactice, organizată în perioada lunii august 2020 în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, eveniment la care au participat peste 10 mii de cadre didactice.

AGIRoMD este o asociație obștească neguvernamentală, apolitică, nonprofit, constituită prin libera manifestare a voinței cadrelor didactice.

700 de directori din învățământul primar și secundar general își vor îmbunătăți competențele profesionale în cadrul Proiectului „Reforma Învățământului în Moldova” (PRIM)

Programul de formare a cadrelor de conducere din învățământul primar și secundar general va fi îmbunătățit. Până la sfârșitul acestui an, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în cadrul Proiectului „Reforma Învățământului în Moldova” (PRIM), își propune să revizuiască programul, luând în calcul recomandările specialiștilor cu privire la educația incluzivă, asigurarea echității de gen și participarea comunității. Simultan, acesta va fi adaptat condițiilor de instruire la distanță.

Acest amplu program de formare, care a inclus și sesiuni pentru cadrele didactice, a fost elaborat și lansat în 2016 și a vizat toate aspectele activității manageriale, descrise în

Standardele profesionale ale cadrelor de conducere. Atunci au beneficiat de perfecționare 696 de conducători ai instituțiilor de învățământ. Aceștia au fost instruiți cum să realizeze autoevaluarea instituției și a resurselor umane disponibile, să identifice punctele forte și slabe, să elaboreze un plan de dezvoltare, axat pe soluționarea problemelor identificate. Totodată, directorii au fost formați cum să gestioneze bugetele în conformitate cu prioritățile instituției și cu principiile de autonomie, dar și cum să identifice

surse extrabugetare.

În 2019, acest program a fost evaluat, fiind consultate opiniile participanților și a formatorilor. Drept urmare, modulele vor avea conținuturi și exerciții noi, care vor asigura dezvoltarea competențelor cadrelor manageriale în promovarea incluziunii, asigurării echității de gen, aplicării managementului participativ, dar și mai multe sarcini practice, după cum au solicitat participanții la programul de formare din 2016.

Urmare actualizării modulelor, în 2021, va fi demarat al doilea program de formare, în cadrul căruia vor fi îmbunătățite competențele profesionale a încă 700 de conducători ai

instituțiilor de învățământ.

Acțiunile respective sunt încadrate în componenta A. 1 a Proiectului „Reforma Învățământului în Moldova” care are drept obiectiv îmbunătățirea calității educației în sectorul învățământului general din Republica Moldova.

Proiectul „Reforma Învățământului în Moldova” este un împrumut investițional specific, acordat de Banca Mondială, implementat în perioada aprilie 2013 – aprilie 2022, care sprijină Guvernul Republicii Moldova prin finanțarea activităților ce vor consolida calitatea educației și vor duce spre un sector al educației mai eficient.

Sursa: Serviciul de presă al MECC

Promovarea eficienței energetice la Călărași

În perioada august 2020 – august 2021, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” desfășoară în raionul Călărași mai multe activități pentru promovarea eficienței energetice. Este vorba de mese rotunde/dezbateri publice cu cetățenii, seminare de instruire cu reprezentanții societății civile, de workshop-uri cu elevii, cadrele didactice din școli/licee etc. Toate aceste activități sunt stipulate în cadrul proiectului „Promovarea eficienței energetice în raionul Călărași (PEE-CĂLĂRAȘI)” în cadrul Programului de Granturi Locale finanțat de către Uniunea Europeană și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova).

Carolina Ungureanu, managerul proiectului, a menționat că proiectul este parte a Programului de Granturi Locale, lansat în baza Cadrului Unic de Sprijin al Uniunii Europene (UE), acordat pentru Republica Moldova (2017-2020) în cadrul Instrumentului European de Vecinătate, prin intermediul proiectului „Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova” (2019-2021). Acesta este finanțat de UE și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova).

Primul obiectiv specific al proiectului este analiza situației actuale în domeniul eficienței energetice din raionul Călărași, în special, din orașul Călărași și stabilirea perspectivelor de dezvoltare. De asemenea, se dorește

abilitarea cetățenilor cu cunoștințe pentru a-i implica în procesul de luare a deciziilor, în monitorizarea procedurilor de achiziții în cadrul proiectelor în-vestiționale.

Managerul proiectului a mai relatat că se pune accent pe diseminarea bunelor practici și identificarea modelelor și a oportunităților de afaceri în sectorul energetic și în domeniile conexe. În acest context, va fi elaborată antologia de bune practici și va fi organizat Forumul pe eficiență energetică (EE) în Călărași. O componentă importantă este promovarea comportamentului eficient din punct de vedere energetic și sensibilizarea opiniei publice privind necesitatea eficientizării consumului de energie. Astfel, vor fi desfășurate activități cu copii, dar și se vor elabora și distribui materiale.

Directorul IDIS „Viitorul”, Liubomir Chiriac, a declarat că în cadrul acestui proiect o să se lucreze cu cetățenii, cu ONG-urile, o să se pună accent pe implicarea lor în procesul decizional, pe familiarizarea lor cu toate instrumentele care permit unui cetățean să cunoască

interacțiunea cu autoritățile locale, cu businessul, care să-i permită să-și reanalizeze o idee pe care o are pentru binele comunității. „Cetățenii trebuie să știe că sunt importanți în procesul decizional. În cadrul proiectului o să ne intereseze abilitarea cetățenilor, a ONG-urilor, modalitățile de participare în procesul decizional, inclusiv influențarea politicilor publice. În oraș deja există un nucleu foarte bine dezvoltat, care a implementat mai multe proiecte și care a dat dovadă de maturitate atunci când era vorba de luat anumite decizii fundamentale în raport cu anumite probleme care țin de dezvoltarea locală”, a spus Liubomir Chiriac.

Ala Revenco, director de proiect de la AGER, a menționat, la rândul său, că acest proiect este destinat cetățenilor, ca ei să fie învățați să facă față provocărilor, problemelor locale, fie că țin de eficiență energetică, de managementul deșeurilor, protecția mediului. „Noi trebuie cât mai rapid să ne mobilizăm și să facem aceste schimbări. Noi ne dorim ca ceea ce veți implementa să fie cât mai eficient. Sunt sigură că aveți toate capacitățile și toate

a spus Ala Revenco.

Ion Olari, primarul orașului, a spus că eficiența energetică înseamnă economie la bugetul local, iar primăria, pe care o conduce, își dorește și muncește ca să fie un exemplu pentru toată republica, în acest sens, să fie un oraș cu un concept de eficiență energetică. „Noi avem mai multe idei de implementare. Ne gândim să avem chiar și stație de alimentare cu energie electrică a automobilelor. Ne gândim la un transport electric. Așa îndemna pe toți cei care doresc să implementeze în regiunea dumnealor așa gen de proiecte să creadă, în primul rând, în ele și să aibă ca parteneri o echipă de specialiști, profesioniști, apoi o să fie un proiect implementat cu succes”, a spus Ion Olari.

Valeriu Gorincioi, de la Asociația Obștească a Părinților Liceului Teoretic Mihai Sadoveanu din orașul Călărași, a declarat că activitățile proiectului țin de tineri, țin de viitorul acestei localități și al țării noastre, care a menționat: „Proiectul acesta este unul deosebit prin faptul că vine mai mult cu o componentă educațională. Din păcate, la noi nu totdeauna se pune accent pe componenta educațională. Când se face o schimbare la nivel de localitate, lumea vrea să vadă drumuri bune, apeduct, iluminat stradal, dar mai puțin se gândesc oamenii, în ce măsură această plusvaloare materială se va transforma într-o plusvaloare spirituală. Toate aceste lucruri bune și frumoase, pe lângă faptul că trebuie păstrate, ele mai trebuie și utilizate corect”.

În Regiunea de Dezvoltare Centru, par-tenerii de implementare a proiectului sunt Asociația pentru Guvernană Eficientă și Responsabilă AGER și AO „HABITAT”.

Ana-Maria VEVERIȚĂ,
coordonator de
proiect IIDIS „Viitorul”

pârghiile necesare pentru ca acest proiect să ducă la rezultate foarte frumoase și într-adevăr să fie în Călărași un proces decizional mai participativ, mai transparent și oamenii să cunoască cât mai multe informații despre eficiența energetică și să poată aplica aceste principii,”

„Experiența unui primar nu se măsoară neapărat cu numărul de mandate, ci cu fapte concrete în beneficiul comunității și cetățenilor”,

afirmă **primarul de Cahul, Nicolae DANDÎȘ**, care ne argumentează cele spuse, ca o practică de bună guvernare locală, în interviul ce urmează.

CORRESPONDENT: Domnule Nicolae Dandîș, nu sunteți la primul mandat de primar, aveți deja experiență de gestionare a municipiului Cahul. Care sunt realizările acestei perioade, ce proiecte mai de valoare au fost implementate?

Nicolae DANDÎȘ: O bună guvernare locală se obține prin intensitatea muncii, spectrul larg de probleme cu care se confruntă primarul, testarea soluțiilor identificate, complexitatea sau specificul localității etc. De asemenea, este importantă dorința și capacitatea de a învăța din fiecare caz pe care trebuie să-l gestionezi. Cunoscm primari care au câte patru mandate, dar nu văd acea experiență care ar fi trebuit să emane ca o sursă de inspirație pentru cei începători. Municipiul Cahul este capitala de sud a țării și unul dintre cele mai importante centre urbane din țară, are un specific prin istoria sa, profilul etnic, centru academic și economic etc. Prin atribuțiile sale și gama largă de domenii pe care le are în gestiune un primar, oferă cea mai bună platformă de învățare și acumulare de cunoștințe și experiență în domeniul administrării treburilor publice, dar și al relațiilor interumane, psihologia relațiilor etc. Atunci când vorbim de realizări, evident, cea mai obiectivă evaluare o fac cetățenii prin votul lor. Prin re alegerea mea în funcția de primar, cahulenii au dat o notă activității mele anterioare și mandat de încredere înalt pentru perioada următoare. Una dintre cele mai mari realizări ale mele ca primar este restabilirea încrederii cetățenilor

în administrația publică locală și în instituția primarului îndeosebi. Atunci când oamenii au încredere în corectitudinea, integritatea, dedicația și capacitatea ta intelectuală de a lucra pentru oraș, pentru comunitate, este cel mai de preț rezultat pe care un ales îl poate obține. Să poți merge pe stradă cu inima curată și dragoste față de localitatea ta, să vezi în ochii oamenilor respectul care ți-l poartă, este ceva pe care trebuie să-l trăiești pentru a-l înțelege. Am realizat mai multe proiecte de infrastructură a drumurilor, iluminat public, reparații și amenajări spații publice, organizare de evenimente culturale naționale și internaționale etc. Așa cum spuneam, fiecare localitate are specificul ei și natura problemelor abordate, dar și metodologia soluționării lor pot fi total diferite. Fiecare primar trebuie să-și cunoască bine potențialul și resursele de care dispune și să depună eforturi pentru atragerea de surse financiare suplimentare pentru rezolvarea problemelor curente și strategice ale localității. În multe situații este vorba de muncă perseverentă, implicare, iar în alte situații poate fi vorba și de oportunități de moment pe care nu trebuie să le ratezi. Astăzi, municipiul Cahul este be-

neficiar al unor programe de finanțare importante, resurse financiare care vor contribui pentru următorii ani la rezolvarea mai multor probleme, dar și dezvoltarea multilaterală a localității noastre.

În domeniul apă și canalizare, avem un proiect/grant care a demarat anul trecut, cu suport financiar de cca 35 mln de euro din partea Guvernului German și al Uniunii Europene, prin care vom investi în următorii trei ani în construcție și extinderi de rețele, stație de epurare etc. Acum suntem beneficiari ai Programului UE4Moldova, regiuni cheie, unde deja avem parte de proiecte de infrastructură (suntem în proces de renovare a Parcului Central „Grigore Vieru” din localitate, proiectăm sistemul inteligent de iluminat public pentru întreg teritoriul orașului, crearea Ghișeului unic, reparații grădinițe etc.). Pentru Cahul și Ungheni acest program, implementat de PNUD Moldova din sursele UE, are un buget de cca 23 mln de euro pentru următorii patru ani.

Acum demarăm un alt proiect, la fel din sursele UE prin intermediul Ambasadei Suediei în Republica Moldova, de creare la Cahul a unui Centru Regional de Inovații și Excelență în IT, cu un buget de cca 6,8 mln euro. Avem două granturi din partea Ambasadei Japoniei în domeniul renovării și asigurării eficienței energetice la două instituții educaționale. Recent, am primit rezultatele ultimului apel de proiecte pe Programul transfrontalier România - Republica Moldova 2014-2020, prin Instrumentul European de Vecinătă-

te, unde proiectul nostru a fost selectat câștigător, prin care vom repara două străzi importante din localitate, cu un buget de cca 2 mln de euro. Desigur, avem în curs de implementare și proiecte mai mici care vizează domeniul educației, managementul deșeurilor, protecția mediului, sănătatea publică etc.

COR.: Cum asigurați transparența activității de primar și a întregului aparat al primăriei? Ce metode de comunicare/informare utilizați? Cum vă reorganizați activitatea în vederea depășirii crizei pandemice?

N. D.: Atunci când ești concentrat pe rezultate, evident ești interesat să le comunici oamenilor ce ai făcut, ce le prezinți ca rezultat final palpabil, de care oamenii să aibă nevoie și aici, deseori, nu contează bugetul, ci a răspunde la niște necesități concrete și operativitatea cu care ai rezolvat anumite probleme sau solicitări ale oamenilor. Transparența este înțeleasă diferit de fiecare dintre noi, prin prisma funcției pe care o are, experienței, obligațiilor de serviciu etc. Încă prin 2005, am scris o carte despre participarea cetățenească ca mecanism de asigurare a transparenței și diminuare a corupției în administrația publică locală, considerând foarte important modul și motivația fiecăruia de a avea acces la informații de interes public. Deseori, reticența unor aleși de a fi transparenți se datorează unei categorii de cetățeni, care caută în orice doar prilej de critică, comentarii etc.

(Continuare în pag. 11)

(Sfârșit. Început în pag. 10)

Acest lucru demotivează enorm. Dacă nu ai încredere în primar sau alt conducător de instituție, oricâte informații nu ar posta pe pagina web sau în altă formă, oricum vor plana aceste suspiciuni, neîncredere etc. Este adevărat că aceste suspiciuni vor fi mai mici cu cât va exista mai multă informație despre activitatea ta. Astăzi, când, practic, toată lumea are internet în buzunar, este mult mai ușor să găsești informații despre activitatea unei instituții, despre banii publici etc. Deci în cazul primarului, chiar dacă acest lucru obosește și uneori ne deranjează, este foarte importantă comunicarea zilnică cu cetățenii, cât mai multă prezență fizică în localitate, comunicare telefonică, prin rețelele de socializare, e-mail etc.

Eu încerc să utilizez toate mecanismele posibile pentru a cunoaște ce se întâmplă în localitate, dar și pentru a recepționa propuneri, întrebări, petiții de la cetățeni. În cea mai mare parte, lucrul nostru zilnic este dictat de aceste aspecte. Cu cât mai accesibil ești pentru oameni, cu atât mai operativ și mai eficient ești în soluționarea unor probleme. Poate o să mă repet, dar voi menționa iarăși termenul de operativitate.

COR.: Sunteți unul dintre primarii deschiși și dornici de a consolida comunitatea și diaspora pentru o dezvoltare durabilă a orașului. Ce succese ați înregistrat?

N. D.: Am menționat de fiecare dată că dezvoltarea localității depinde de competența, dorința și dedicația administrației de a lucra pentru comunitate, dar și de reușita implicării beneficiarilor finali ai oricărui proiect la toate etapele: identificarea problemei, cauzele, obiectivele ce reies din acestea, resursele

necesare, monitorizarea etc. Ca și la nivel de țară, din păcate, mulți cahuleni au plecat peste hotare, dar urmăresc ce se întâmplă în localitatea noastră. Mă bucur când primesc mesaje de apreciere pentru ce facem în localitate, sau propuneri din partea băștinașilor plecați. Prin intermediul și cu asistența PNUD, Programului MiDL, am constituit Asociația Băștinașilor „Cahulenii ReUniți”. Am avut deja câteva apeluri către diaspora noastră pentru a se implica în câteva campanii de colectare de fonduri pentru procurarea echipamentului medical pentru spitalul din Cahul, altă campanie pentru procurarea inventarului sportiv (mese de tenis) și am reușit să colectăm sumele propuse pentru aceste proiecte. Mereu am avut anumite ezitări privind implicarea diasporei și, anume, identificarea

sunt peste tot în lume și unii dintre ei au o poziție sau statut social important în țara sau localitatea unde s-au stabilit.

COR.: Succesele în orice domeniu de activitate depinde de profesionalismul funcționarilor. În acest sens, considerați că studiile de masterat sau cursurile de perfecționare din cadrul Academiei de Administrare Publică în domeniul dat ar fi binevenite pentru o activitate mai productivă?

N. D.: Pregătirea profesională, este foarte importantă în orice domeniu. Dar cel mai important este atitudinea și responsabilitatea față de lucrul care îl faci, îmbinat cu dorința de a învăța mereu, a te pregăti suplimentar etc. Deseori, conținutul cursurilor de bază ale unei facultăți în domeniu nu pot acoperi

acelor teme care i-ar motiva să se implice, fie cu resurse financiare, fie cu altfel de resurse. Știu că încrederea în administrația publică locală este factorul-cheie, dar și alți factori fac ca în mediul urban să fie oarecum mai greu de implicat diaspora, decât în localitățile rurale, unde majoritatea se cunosc între ei.

Vom depune eforturi în continuare de a implica cât mai mult cahulenii plecați din localitate, nu doar peste hotare, dar și cei care se află la Chișinău sau în alte localități în țară. Municipiul Cahul are în potențial enorm, în acest sens, mii de concetățeni

te, mai ales, în condițiile și provocările actuale. Și un rol important în această privință îl are Academia de Administrare Publică prin oportunitățile majore ce le oferă la studiile de masterat, de doctorat sau la cursurile de dezvoltare profesională. Voința personală și calitatea cadrelor didactice sunt definitorii. În acest context, mereu mi-am dorit să institui aici, la Cahul, o școală de liderism/formare de elită, pentru a forma OAMENI, capabili să preia orice sarcină/funcție, indiferent de loc sau țară.

COR.: Ce sfaturi/recomandări aveți pentru primarii care sunt la primul mandat?

N. D.: Sunt multe aspecte care ar trebui menționate. Și depinde de mulți factori și situații. Pentru cei care au venit la primărie doar pentru patru ani, aș avea un mesaj, pentru cei care vor să-și facă planuri pe termen lung în această funcție, aș avea, probabil, alt mesaj. Ce ar fi comun, este să facă lucrul pentru comunitate, ca pentru ei înșiși, cu multă dedicație și suflet. Problemele din societatea noastră ca peste tot se datorează, în primul rând, imoralității și lipsei de credință în Dumnezeu, în special, a liderilor. Astfel, i-aș îndemna pe toți să aibă mai multă credință, din aceasta vor ieși doar fapte bune și atitudine respectuoasă și de înțelegere față de ceilalți, inclusiv, față de cei care îi judecă sau critică. I-aș îndemna să concluzeze cu cetățenii și să fie receptivi la nevoile lor, iar cel mai important lucru și ușor de făcut este să asculte oamenii și să le explice sincer cu ce poate și nu poate să-i ajute.

COR.: Vă mulțumim pentru amabilitatea de a ne răspunde.

Ana-Laura PAȘNIC

Patrimoniul arheologic al raionului Anenii Noi

Situat în bazinul râului Nistru și pe cursul inferior al afluentului său de dreapta Bîc, într-o regiune de silvostepă ce a oferit condiții favorabile de viață umană din cele mai vechi timpuri, raionul Anenii Noi dispune de un patrimoniu arheologic foarte bogat și divers. În prezent, se cunosc peste 200 de situri (movile funerare, așezări deschise, cetăți de pământ, necropole ș. a.), dar și mii de obiecte de patrimoniu, datând din paleolitic până în evul mediu târziu, care se află acum în custodia unor muzee locale sau naționale. Acest valoros tezaur constituie singura mărturie pentru întreaga preistorie și o sursă esențială pentru cunoașterea unei serii de fenomene și procese, derulate în zonă de-a lungul antichității, evului mediu și epocii moderne. Deși interesul pentru monumentele vechi se manifestă încă din sec. XVIII-XIX, primele cercetări arheologice pe teritoriul raionului Anenii Noi, la fel ca și în marea majoritate a localităților țării, au fost întreprinse abia în perioada postbelică.

Menționăm mai întâi descoperirile realizate la Cetățuia Calfa, un ansamblu arheologic foarte valoros pentru Republica Moldova. Prin cercetările de amploare din anii 1959-1968, coordonate de Gh. Cebotarenco, au fost scoase la lumină numeroase complexe și artefacte, datând din mai multe epoci istorice, între care și urmele unei fortificații de pământ și lemn din sec. IX-X, care este

deocamdată unică pentru spațiul pruto-nistrian.

Cu rezultate importante pentru arheologia antică și medievală s-au încheiat și investigațiile din anii 1957 și 1958-1960 de la Anenii Noi și Delacău, efectuate de către I. Rafalovici și Em. Rikman, în două așezări din sec. III-IV și XV-XVI. Consemnăm și intervenția de salvare de la Troița Nouă din anul 1966, soldată cu scoaterea la lumină a unui cuptor de olărie cu grătar din epoca romană, având păstra-

ta o parte din ultima șarjă de vase arse în această instalație meșteșugărească. Au urmat apoi săpăturile de salvare la tumulii de la Chetrosu, Gura Bîcului și Roșcani, executate de E. Iarvoi, V. Dergaciov și I. Borziac, ce au furnizat descoperiri deosebit de interesante pentru arheologia și istoria veche a regiunii. La fel, notăm descoperirea în tâmplătoare de la Cobusca

Veche, de unde a fost recuperată, printre altele, o caseolă de bronz de proveniență romană. Vestigii valoroase au furnizat și investigațiile arheologice de la Mereni din anii 1986-1987, efectuate de Gh. Postică, V. Dergaciov și E. Sava. Subliniem, în special însemnătatea deosebită pentru știință și patrimoniul național a descoperirilor, provenind dintr-un complex funerar scitic „princiar” databil în sec. IV î. Hr.

Un aport deosebit la descoperirea, inventarierea și popularizarea siturilor și vestigiilor arheologice din raza raionului Anenii Noi au avut, pe parcursul timpului, arheologii Em. Rikman, I. Hîncu, Gh. Postică și E. Sava. În ultimii 25 de ani, patrimoniul arheologic imobil din perimetrul raionului Anenii Noi, la fel ca și cel de pe întreg teritoriul țării, a fost afectat grav de numeroși „căutători de comori” și de diverse lucrări de construcție sau de amenajare a teritoriului, multe situri fiind distruse irecuperabil. Pentru a prezenta doar un singur exemplu nefericit, facem referire la cazul Cetățuii Calfa (situată astăzi pe teritoriul com. Varnița), care a fost deteriorată iremediabil prin lucrări ilegale de extragere a nisipului. Viteza alarmantă cu care se distrug monumentele arheologice reclamă imperios întreprinderea unui șir de măsuri complexe pentru salvagardarea lor. Un prim pas important în această direcție l-a constituit adoptarea la 17 septembrie 2010 a Legii nr. 218 privind protejarea patrimoniului

arheologic. În conformitate cu prevederile acestei legi și în scopul implementării politicii de stat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic, în anul 2012 a fost creată Agenția Națională Arheologică, care, în colaborare cu Muzeul Național de Istorie a Moldovei și Institutul Patrimoniului Cultural, a efectuat cercetări de suprafață și săpături de salvare în mai multe regiuni ale țării, inclusiv în raza raionului Anenii Noi. Dintre cele mai recente investigații, evidențiem săpăturile din vara anului trecut la Tabăra militară a lui Carol al XII-lea de la Varnița, coordonate de Muzeul Național de Istorie a Moldovei, care s-au soldat cu descoperirea unor temelii de piatră de la niște edificii databile la începutul sec. XVIII.

Patrimoniul arheologic imobil, constituind o componentă esențială a moștenirii culturale naționale, trebuie în mod obligatoriu inventariat complet și protejat, iar cele mai reprezentative monumente, precum ar fi Cetățuia Calfa, Movila lui Traian de la Gura Bîcului, Troienele de la Puhăceni, Tabăra militară a lui Carol al XII-lea de la Varnița sau complexul arhitectural Conacul Drăgălina de la Gura Bîcului, se impun a fi explorate, conservate și valorificate, din punct de vedere turistic, în spiritul celor mai frumoase tradiții europene.

Vlad VORNIC,
director general al
Agenției Naționale
Arheologice

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef Secție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana-Laura PAȘNIC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Bun de tipar 12.11.2020

Tipar executat la Universitatea de Stat din Moldova

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0-22-28-40-78

